

teljesen elpusztult. A közelben kőépület feltételezhető, ugyanis az ásatási terület szélén részben faragott kövekkel betöltött árok és cölöplyukak kerültek elő. Az objektumokban a köveken kívül római kerámia volt. A legtöbb leletanyag a házakból került elő, Kr. u. 2. századra, esetleg a 3. sz. elejére keltezhető. A kerámiában sok szürke házikerámia mellett sárga korsók, vörös sávós és rädchenes díszű edényoldalak, márványozott és vörös festésű tálak, vörös homokszem-beszórásos horpasztott pohár töredékek, firmaméces-darabok a jellemzők. Találtunk egy elvermelt hombáredényt is in situ az egyik gödörben. A kerámián kívül néhány bronz- és vastöredék került elő a római korból. Pénzt nem találtunk.

SZŐNYI ESZTER

148. Győrvár, Kalocsamajor-dűlő

(Vas megye) Ő, Á, Kk

2006. november 21-én terepbejárást végeztünk a Hévíz–Szombathely közötti 400 kV-os távvezeték nyomvonalán. A Verna-patak K-i teraszán a fedettség ellenére igen sok paticsot és kerámiatöredéket gyűjtöttünk, amelyek intenzív őskori, Árpád-kori és középkori megtelepedésre utalnak (22. sz. lh.).

Munkatársak: Kiss Krisztina adattáros, Mátyus Magdolna rajzoló, Vámos Gábor régésztechnikus.

ILON GÁBOR

149. Gyula-Bicere, Kurgáni bejáró

(Békés megye) I

2006. október 4–14. között megelőző feltárást végeztünk a lelőhelynek (Gyula 72. lh.) a 44. sz. főút É-i oldalán létesítendő szervízút nyomvonalába eső szakaszán. A 140×6 m-es területen 2 ismeretlen korú, leletanyag nélküli objektum részletét tártuk fel.

GYUCHA ATTILA

150. Gyula, Jánoszugi-villanyvezeték

(Békés megye) A

2006. október 11–17. között megelőző feltárást végeztünk a lelőhelynek a 44. sz. főút É-i oldalán létesítendő szervízút nyomvonalába eső szakaszán. A mintegy 600 m²-es, nagyméretű újkori bányagödörrel erősen bolygatott területen egy avar kori gödör részletét tártuk fel.

GYUCHA ATTILA

151. Hajdúböszörmény, Cégény

(Hajdú-Bihar megye) Á

2006 májusában műszeres lelőhely-felderítést végeztünk a középkorban elpusztult Cégény falu területén. A lelőhelyről a korábbi években több fémtárgy és kerámiatöredék került be a Déri Múzeumba. Cél az egykori település kiterjedésének és elhelyezkedésének pontosítása volt.

A Hajdúböszörménytől DK-re található Cégényi út K-i és Ny-i oldalán feltételezett lelőhely jelenleg is mezőgazdasági művelés alatt áll. A kutatott területet több alacsony homokdomb, kisebb háta tagolják. Munkánkkal a 20–30 hektáros szántó még be nem vetett É-i és Ny-i részére koncentráltunk. A helyszíni szemle és műszeres kutatás közben több Árpád-kori veremház, kemence és gödörobjektum feltáratva volt látható a friss szántásban. Számos 12–13. századi kerámiatöredék mellett több kisebb bronzlemezdarabot, gyűrűket, nyílhegyeket, késeket és ezüstpénzt találtunk. A felderítés során sikerült lehatárolni az elpusztult település Ny-i és É-i kiterjedését, megtaláltuk templomának helyét.

Munkatársak: Kolozi Barbara régész, Bacskai István, Balogh Csaba ásatási technikusok.

SZOLNOKI LÁSZLÓ

152. Hajdúdorog, Szállásföld Közép 1.

(Hajdú-Bihar megye) B, Sza, Á

51/A lelőhely: 2006. május 3-tól kezdődően az M3 autópálya építése közben leletmentő feltárást folytattunk Hajdúdorog határában, a várostól ÉK-re, az épülő autópálya 210+425 km-szelvényében levő 23-as jelű híd 35.03-as jelű közút nyomvonalában. A lelőhely É–D irányú, közepesen intenzív, a terület K-i részén sűrűbben mutatkoztak az objektumok. Három régészeti korszakot különítettem el.

A legrégebbi korszak a késő bronzkori Gáva-kultúra népcsoportjának emléke. Több, általában kb. 2–4 m nagyságú, nagyon mély gödröt találtunk, melyekből rengeteg leletanyag, főleg kerámiatöredék került elő. Durva vagy finom kidolgozásúak, homokkal vagy murvával soványítottak, a színük a sárgától a fényes szürkéig változik, formájuk változatos a nagyméretű edényektől a kis, finom pohárkáig minden megtalálható. A településen 2 kutat tártunk fel. Mindegyik a telephely ÉNy-i részén helyezkedett el, mindkettő kör keresztmetszetű, függőleges falú volt; 1,5–2 m mélységig tudtuk kibontani őket a feltörő talajvíz miatt. Leletanyaguk a tipikus őskori „háztartási” hulladék: állatcsont- és edénytöredékek, tapasztásdarabok. Ebből a korból származik egy kb. 0,9 m átmérőjű kerek, közepesen mély gödörbe helyezett kb. 1,4 m hosszú meghajlított női csontváz, melynek mellélete a koponyájánál előkerült több bronz hajkarika.

A szarmata korból (Kr. u. 2–4. sz.) származik egy nagyon érdekes jelenség. Tíz kb. 0,2–0,2 m nagyságú, négyzet alakú, sekély cölöphely kör alakban helyezkedett el és egy felszíni kb. 2,5 m átmérőjű cölöpszerkezetes építmény szerkezetét tarthatta. Az objektumok legnagyobb része méhkas alakú gödör volt, melyek általában 1–2 m átmérőjűek és 0,4–2 m mélyek. Néhány gödör alján vörös, átégett réteg volt található, ezekben az objektumokban az állatcsontok aránya megnőtt. A szarmata gödrökből előkerült leletanyag összetétele nagyjából megegyezik a hasonló korú falvak szokásos leleteivel; állatcsontokon kívül edénytöredékek és tapasztásdarabok. A kerámia

legnagyobb részét a különböző méretű fazekak töredékei tették ki. Ezek nagy része kézi korongon készült, homokkal soványítva. Formájuk és méretük nagyon változatos, színük a vörössárgától a barnán át a szürkéig változott.

A feltárt objektumok legnagyobb része az *Árpád-korból* származik. Egy tanyaszerű települést figyelhettem meg, amelyhez 8 épület és a hozzá tartozó kiegészítő építmények tartoztak. A lekerekített sarkú, szabályos négyzet alakú, kissé földbe mélyített cölöpszerkezetes házak DNy-i sarkában kemence volt. Lakógödreinek oldalai általában 3–4 m hosszúak voltak. Egy-két esetben döngölt, lesározott padlóréteget figyeltem meg. Az Árpád-kori települések feltárási eredményei alapján a földbe mélyített ágasfás-szelemenés, a föld felszínére támaszkodó tetőszerkezetű veremházak lehettek az általánosak.

Az egyik épület teljesen leégett, az egész felszínét faszenes, hamus, átégett réteg fedte. Ebből a házból 1 db ezüst pénzérme került elő, amit valószínűleg II. Géza király (1141–1162) veretett. A szabadtéri kemencék a lelőhely ÉK-i szélén kerültek elő. Platnijukat és előterületet találtuk meg, felmenő boltozatukból 20–25 cm-es rész maradt meg. A 12 kemence közül 5 különálló volt saját hamusgödörrel, a többi 7 pedig egy bokorban két hamusgödör körül helyezkedett el. Mindegyik platnija patkó alakú vagy kerek, átmérője 1–1,3 m. A sütőfelületek általában 1–3 cm vastagon átégették, amelyekbe néhány esetben kerámiatöredéket, állatcsontot és kavicsot tapasztottak. Az árkokat a település déli részén lokalizáltam. Hosszúságuk változatos, de általában keskenyek és sekélyek. Az Árpád-kori objektumok leletanyaga: ezüst szíjvég, bronz ruhadísz, gyöngyök, vassarló, kerámiatöredékek, állatcsontok és tapasztásdarabok. A kerámia általában apró kavicsal vagy homokkal soványított, kézi vagy gyors korongon készült, vastag vagy vékony falú, színük a vörösbarnától a szürkéig változott. Díszítésük tipikusan erre az időszakra jellemző hullámvonalas vagy bekarcolt.

A lelőhely ÉK-i szelvényfalánál egy Árpád-kori magányos sírt találtunk. A négyzetes alakú, lekerekített sarkú sírgödörben, mely nagyon sekély volt, egy közepes megtartású, nyújtott, kb. 165 cm hosszú, férfi csontváza helyezkedett el. Bal karját a medencére helyezték. Melléklete a jobb medencén egy vascsat volt. Koporsó nyomát nem észleltük, viszont a csontváz helyzetéből megállapítható, hogy lepelbe csavarták a halottat.

51/B lelőhely: 2006. június 8–13. között végeztük a leletmentő feltárást. A földút K-i ágán sűrűn jelentkeztek az objektumok, míg a Ny-i részen csak néhány foltot tudtunk meghatározni.

A *bronzkori* Gáva-kultúra népcsoportjának 2 házat találtuk meg. A lekerekített sarkú, szabályos négyzet alakú, kissé földbe mélyített cölöpszerkezetes faházak sarkában kemence volt. Lakógödreinek oldalai általában 3–3,5 m hosszúak. A településen három kutat tártunk fel. Mindegyik a K-i leágazás ÉNy-i részén helyezkedett el, szerkezetük hasonló volt az 51/A lelőhely kútjaihoz. Több, általában kb. 2–4 m nagyságú nagyon mély gödröt

találtunk, melyekből rengeteg leletanyag, főleg kerámia-töredék került elő.

A *szarmata kori* objektumok legnagyobb része méhkas alakú gödör, 1–2 m átmérővel és 0,4–2 m mélységgel. A szarmata gödrökből előkerült leletanyag összetétele nagyjából megegyezik az 51/A lelőhely anyagával.

Az *Árpád-korból* néhány közepes méretű gödör került elő, melyek leletanyaga szintén egyezést mutat az 51/A lelőhellyel.

KOLOZSI BARBARA

153. Hajdúnánás, Pogánylapos

(Hajdú-Bihar megye) Á

2006 őszén régészeti kutatást végeztünk az M3 autópálya Görbeháza–Nyíregyháza II. szakasz, Hajdúnánást el látó DN250 gázvezeték 0+880 km közötti nyomvonalán. A lelőhelyen 12 objektumot különítettünk el, melyek egy Árpád-kori település részletei: épület a hozzá tartozó kemencével, néhány gödör, cölöphely és árok.

A ház kb. 3,6×4,7 m nagyságú, négyzetes alakú, mély lakóhelyiség. Az épület DK-i és Ny-i falainak közepénél egy-egy szelementartó cölöphelyet észleltem, ÉNy-i sarkában a felszíntől 5 cm-re egy kemencerészlet volt a hozzá tartozó hamusgödörrel. A ház K-i részénél kb. 50 cm mélyen egy kb. 50 cm nagyságú, földbe vájt kemence került elő. Az épületet É-ről és D-ről árkok határolták, melyek között csak méretbeli különbség volt. Az elválasztó árkok egy-két egymás mellett párhuzamosan vagy egymásra merőlegesen futó, tagolatlan ágból álltak és néhol valamelyik irányban lejtettek, így vízelvezetésre is szolgáltak. Az árkokban talált igen kevés leletanyag (néhány állatcsont és edénytöredék) igazolja, hogy a településsel egykorúak. A gödrök közepes mélységűek, kör vagy négyzetes alakúak és méretük kb. 1–1,5 m között változik. A településen előkerült leletanyag összetétele nagyjából megegyezik a hasonló korú falvak szokásos leleteivel. A kerámia legnagyobb részét a különböző méretű fazekak és cserépbogrács töredékei tették ki. Ezek nagy része kézi korongon készült, csillámos homokkal soványítva. Formájuk és méretük nagyon hasonló. Színük a vörössárgától a barnán át a szürkéig változik. Díszítésük az egyszerű vonaldísztól a párhuzamos hullámvonalköteggig terjed.

KOLOZSI BARBARA

154. Hajdúszovát, Pályi-zug

(Hajdú-Bihar megye) LT, Á

2006 júliusában megelőző feltárást végeztünk a beruházással érintett lelőhelyen. A munkaterület a Hajdúszovátról Hajdúszoboszlóra vezető út Ny-i oldalán, az előbbi településtől 1,5 km távolságra, az Ürmös-ér egyik kanyarulatának belső oldalán található. A térinformatikai dokumentálást az Archeodata Bt. munkatársai végezték. A megelőző feltárást során 5 régészeti objektumot tártunk fel. Két kisebb, lefelé szűkülő gödörobjektumból csak állatcsontok kerültek elő. A nagyobb, csaknem 3 m átmérőjű,